

Meer informatie over de Brabantse Wal:

VVV Brabantse Wal

Steenbergsestraat 6, Bergen op Zoom
(in stadspaleis het Markiezenhof)
T 0164 - 277 482
info@vvvbrabantsewal.nl
www.vvvbrabantsewal.nl

VVV Informatiepunt Bergen op Zoom

Stayokay Bergen op Zoom
Boslustweg 1, Bergen op Zoom

VVV Informatiepunt Steenbergen

Gummaruskerk
Westdam 83, Steenbergen

VVV Informatiepunt Woensdrecht

De Volksabdij
O.L.V. ter Duinenlaan 199, Ossendrecht

Volg ons ook op:

*De routes en de folders van de genemde fiets- en wandelroutes zijn onder meer te vinden via vvvbrabantsewal.nl. Ook andere fietsroutes zijn, naast boven genoemde VVV informatiepunten, via deze website te vinden.

Colofon:

Uitgave: Gemeente Steenbergen, VVV Brabantse Wal, juli 2020.
Grafische vormgeving en drukwerkrealisatie: Bakx Reclamestudio.
Fotografie: VVV Brabantse Wal en Peter Bakx, Nick Franken, Dick Vermaas. Niets van deze uitgave mag worden overgenomen zonder voorafgaande toestemming van de redactie. Bij de samenstelling van deze brochure is uiterste zorgvuldigheid betracht. De redactie kan

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

Bergen op Zoom | Steenbergen | Woensdrecht

...waar Brabant Zeeland kust...

Het ontstaan van **Welberg (7)** begint in de 14e eeuw. In 1356 wordt Welberg voor het eerst vermeld, toen de zee het omringende land had aangetast en een berg uitsprong boven de omringende schorren. De naam Welberg is dan ook hoogstwaarschijnlijk afgeleid van een reliëf, liggend aan de waterkant. In deze lijn betekent Welberg dus een berg aan de waterkant of langs een waterloop.

In de 15e eeuw werd Welberg herkend als plaats van bewoning, maar van dorpsvorming was nog geen sprake. Dit gebeurde pas in de jaren twintig toen Welberg 100 huizen telde en in 1928 de Heilige Corneliuskerk werd gebouwd. Welberg kreeg een eigen dorpskarakter en is uitgegroeid tot circa 475 huizen.

Steenbergen (8) is een karakteristieke vestingstad met een rijk verleden. Steenbergen bestaat als woonplaats al rond het jaar 1272. Door landbouw en visserij, maar vooral dankzij de functie als doorvoerhaven voor de winning van turf en zout, bloeit Steenbergen op.

Vanaf halverwege de 16e eeuw was Steenbergen een strategisch gelegen vestingstad. Er is hevig om de stad gevochten ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog. De restanten van de vesting zijn duidelijk herkenbaar in en om Steenbergen. De afgelopen jaren zijn ze als onderdeel van de West Brabantse Waterlinie weer beter zichtbaar en toegankelijk gemaakt.

Blikvanger van de stad is de R.K. Sint Gummaruskerk. De kerk is ontworpen door Pierre Cuypers en gebouwd rond 1900. Ook de Nederlands Hervormde kerk, ook wel Witte Kerk genoemd, is een bezoek waard. Deze protestantse kerk is in 1831 gebouwd door het toenmalige ministerie van Waterstaat. In Steenbergen starten de wandelroutes* 'Vliegeniersroute', 'Vestingroute' en 'Historische Pandenwandeling', waarmee je een betere indruk kunt krijgen van het rijke verleden van Steenbergen.

Heilige Corneliuskerk, Welberg

R.K. Gummaruskerk, Steenbergen

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

Roode Weel (9) is een opvallend groot water tussen de smalle kreken, dat is ontstaan na een dijkdoorbraak. Het is losgekoppeld van het gehele krekensysteem van de Cruislandse Kreken en heeft daardoor een eigen waterhuishouding. Het is een zeer waardevol natuurgebied. Op de weel zitten altijd veel watervogels. De brede rietkragen zijn het broedgebied van, onder andere, de bruine kiekendief. Het uitkijkpunt aan de noordzijde biedt ongehinderd zicht op de verschillende vogels.

De Cruislandse Kreken (10) vormen een uniek stelsel. Ze dateren van na de Sint-Elizabethsvloed in 1421. Na indijking in 1487 kwam een einde aan de impact van eb en vloed. In ruim 500 jaar is er nog nauwelijks iets veranderd aan het gebied. Wel maakten de Cruislandse Kreken in de 17e en 18e eeuw onderdeel uit van het inundatiegebied van de West Brabantse Waterlinie. Het gebied heeft destijds meerdere keren onder water gestaan om de vijand tegen te houden.

Tegenwoordig is het mogelijk om op delen van het krekensysteem te roeien en te kanoën. Ook zijn er diverse prachtige plekjes waar gevist kan worden. Het gehele krekensysteem bevat voor de flora en fauna zeer waardevolle oevers. Er zijn hier veel rietvogels te vinden, zoals de kleine karekiet, de rietgors en de rietzanger.

Blauwe Sluis (11) heeft een belangrijke functie gehad bij het inunderen (= +/- 50 cm onder water zetten) van delen van de West Brabantse Waterlinie. In een periode van 200 jaar heeft het gebied in totaal 50 jaar onder water gestaan. De inundatiesluis bij de Blauwe Sluis zorgde voor de toevoer van het (zoute) vloedwater van de Steenbergse Vliet naar de inundatievlakte van de Cruislandse Kreken. In latere tijden was er ook een schutsluis aanwezig. Het eilandje rondom deze sluis is omgevormd tot een rustpunt en voorzien van een multifunctioneel uitkijkpunt dat ook dient als kano- en vissteiger en picknickbank.

Meer informatie:
www.westbrabantsewaterlinie.nl
www.zuiderwaterlinie.nl
www.liberationroute.nl

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

Witte Kerk, Steenbergen

Fietscafés (nr.) en andere horecagelegenheden

Diverse horeca
Centrum Steenbergen, Kruisland, Wouw

Café Partycentrum Koch (45)
Molenstraat 120, Kruisland

Zaal Koch (46)
Kapelaan Kockstraat 55, Welberg

Hotel Brasserie De Kaai (47)
Kaaistraat 1, Steenbergen

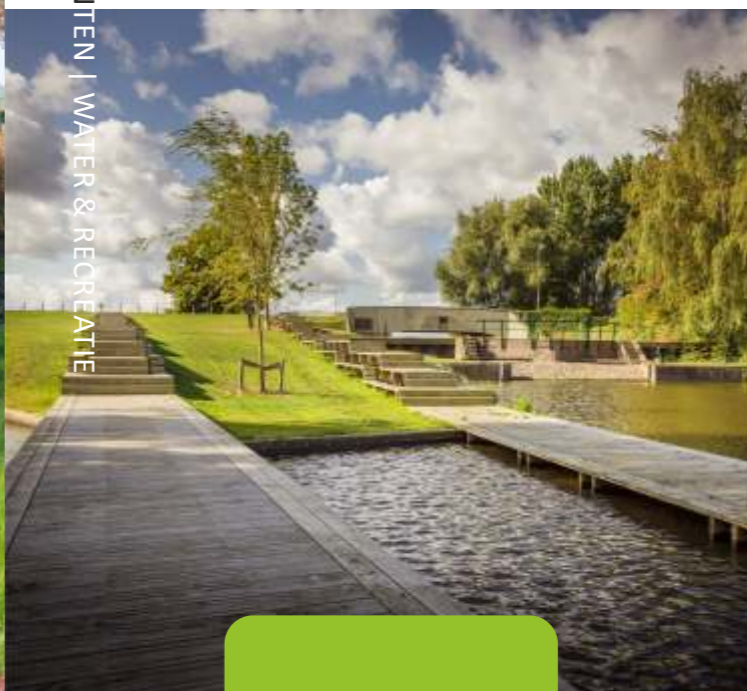
Eetcafé In den Veehandel (51)
Markt 30, Wouw

Café de Bakker (50)
Moerstraatseweg 94, Moerstraten

Diverse horeca De Stok (79)
De Stok, Roosendaal

Café Restaurant De Commerce
Markt 5, Kruisland

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

Cruislandse Kreken route

Fietstocht langs Kruisland, Wouw, Moerstraten, Welberg en Steenbergen

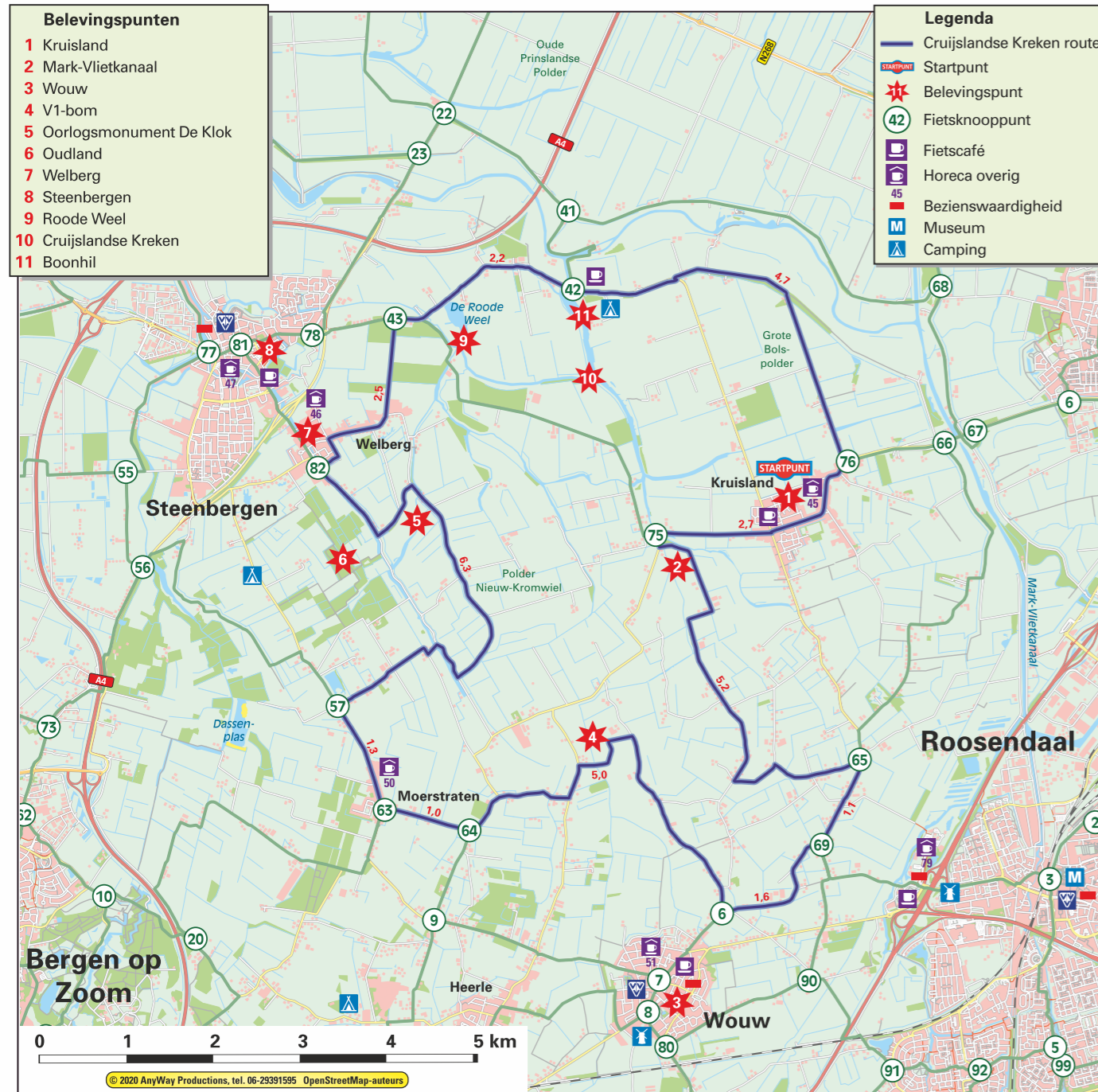

Fietstocht langs uitgestrekt landbouwgebied, watergangen, historische dorpen en mooie vergezichten.

Bergen op Zoom | Steenbergen | Woensdrecht

...waar Brabant Zeeland kust...

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

De Cruislandse Kreken route voert je door het uitgestrekte landbouwgebied en het unieke krenstelsel van de Kruislandse polder. In dit eeuwenoude gebied neemt deze route je mee voor mooie vergezichten, fraaie rustpunten aan watergangen en historische dorpen.

Routebeschrijving (34 km)

Deze fietsroute is uitgezet op basis van knooppunten uit het fietsroutenetwerk. Je kunt de route vanaf elk punt beginnen. In deze folder is het startpunt in het centrum van Kruisland. In Café-Restaurant De Commerce kun je ook terecht voor recreatieve informatie over Kruisland en omgeving, waaronder wandel- en fietsroutes.

Startpunt: Markt, Kruisland

Op de Markt rijd je richting knooppunt 75. Vervolgens volg je de volgende knooppunten: 65 - 69 - 6 - 64 - 63 - 57 - 82 - 43 - 42 - 76 - 75. Je komt tussen knooppunt 76 en 75 weer uit bij het startpunt.

Belevingspunten voor onderwerp

Kruisland (1) werd in het jaar 1487 gesticht door de drooglegging van de Kruislandse Polder. Oorspronkelijk was het plan om het dorp te bouwen op de locatie van het huidige buurtschap Gastelsveer. Steenbergen wilde echter niet dat Kruisland ook een haven zou hebben. Daardoor werd het dorp in de polder gebouwd. Bij grote overstromingen in 1682 werd Kruisland grotendeels verwoest. De vernielingen waren dermate groot, dat alleen de kerktoren (van de protestantse kerk) werd gespaard. In 1830 werd de toren gesloopt en vervangen door een kleinere Nederlands Hervormde kerk. In 1795 werd in Kruisland een katholieke kerk gebouwd, die in 1887 werd vervangen door de Heilige Gregoriuskerk. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de katholieke en Nederlands Hervormde kerk door de terugtrekkende Duitsers opgeblazen, vlak voor de bevrijding van Kruisland op 30 oktober 1944. De Nederlands Hervormde kerk moest op-

Roode Weel (9)

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

nieuw worden gebouwd. Sinds 2003 is in deze kerk (Markt 20) het Ambachts- en Gereedchapsmuseum De Holle Roffel gevestigd, wat zeker een bezoek waard is. In Kruisland start het ommetje 'De Kromme Hoek Om'. Dit is een 9 km lange wandelroute* door het polderlandschap met zijn dijkstructuur in het buitengebied van Kruisland.

Het dorp **Wouw (3)** (gemeente Roosendaal) kent een zeer rijke geschiedenis. De naam van het dorp, ontstaan uit Woide of Wouda, verwijst naar de bosrijke omgeving. De eerste vermelding van Wouw dateert uit het jaar 1232. De kerk wordt voor het eerst genoemd in 1277. De Sint-Lambertuskerk kreeg op het einde van de vijftiende eeuw zijn huidige vorm en ligt aan de Markt. Daar herinneren twee pompen uit de achttiende eeuw aan de markiezen van Bergen op Zoom. Net buiten het dorp, in het noordwesten, werd aan het einde van de vijftiende eeuw door dezelfde heren een ouder kasteel verbouwd tot een grote waterburcht (Waterstraat, langs de Smallebeek). In de loop van de achttiende en negentiende eeuw is het Wouwse kasteel grotendeels verdwenen. Op de locatie zijn nu nog de fundamenten herkenbaar en deels zichtbaar.

Op 27 februari 2014 is, onder veel media belangstelling, een **V1-bom (4)** op deze plek tot ontploffing gebracht. Een V1 bom is een 'onbemande vliegende bom' en is eigenlijk de voorloper van de huidige kruisraket. De V1-bom is de zwaarste bom uit de Tweede Wereldoorlog en deze V1-bom bevatte 930 kg springstof. Omdat het ontstekingsmechanisme in een slechte staat verkeerde was het niet mogelijk om de V1-bom op een andere plek te laten exploderen. De krater die door de ontploffing is ontstaan is ongemeoid gelaten, waardoor het zich heeft gevuld met grondwater. Het terrein is ingericht met natuur, de krater zelf is nu een paddenpoel. Je vindt er een bankje en een plaquette met meer uitleg over de V1 bom. Het is mogelijk om tot aan de krater te wandelen.

Het **Oorlogsmonument De Klok (5)** is opgericht ter herinnering aan de bevrijding van Welberg en Steenbergen, eind oktober/begin november 1944. De Canadese bevrijders ondervonden onverwacht felle

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

tegenstand van de Duitsers. Er vielen in totaal ruim 100 slachtoffers. Het monument ligt aan de Canadezenweg, een eerbetoon aan de bevrijders. Elk jaar wordt de klok geluid op 4 mei, vooraf aan de nationale dodenherdenking, en op de eerste zondag in november. Dan worden bij de klok de slachtoffers van 'de slag om Welberg', het laatste grote gevecht van de 'slag om de Schelde', herdacht. Er is een afzonderlijke fietsroute* beschikbaar rondom het thema Tweede Wereldoorlog in de gemeente Steenbergen en (een deel van) de gemeente Moerdijk. In de Hoogstraat en in de Kapelaan Kockstraat bevinden zich twee luisterzuilen van de Liberationroute Europe die vertellen over de oorlogsjaren in Welberg.

Het **Oudland (6)** bestaat uit een aantrekkelijk mozaïekpatroon van (loof)bossen, bosschages en agrarisch gebied. De afwisseling tussen nat bos en droger grasland weerspiegelt zich in de flora en fauna. Door de grote diversiteit aan type landschappen komen er zeer waardevolle planten- en diersoorten voor. In en om het Oudland loopt het ommetje 'Bergh & Vaert'. Een mooie en afwisselende wandelroute* (6 km) die beslist de moeite van het lopen waard is. Voor kinderen is er Het Slingerpad. Een natuur-beleef-pad door een gedeelte van het Oudland dat in de volksmond Slingerbos heet. Zaal Koch (Kapelaan Kockstraat 55) is het startpunt voor het ommetje en de plaats waar de benodigdheden voor het Slingerpad kunnen worden opgehaald. Via een voetgangersbrug over de Ligne is het Oudland verbonden met het Halsters Laag. In het Halsters Laag is door Staatsbosbeheer een mooie wandelroute (Laarzenpad van 4 km lang) uitgezet.

Oorlogsmonument De Klok (5), Welberg

